

kon niet anders dan toegeven dat er iets over het hoofd was gezien en heeft de akker inmiddels in het plan opgenomen als over te dragen aan het Limburgs Landschap.

Een aardig succesje dus. Waaruit echter tevens de conclusie getrokken moet worden dat het nog steeds belangrijk is dat er goedingelichte natuurbeschermers in de landinrichtingscommissies benoemd worden. Verder blijkt uit het verhaal dat het nodig is dat er meer mensen beschikbaar komen die dit soort werk kunnen doen. Dit is des te meer het geval wanneer – zoals de plannen nu zijn – het aantal plaatsen voor natuurbeschermers in de landinrichtingscommissies wordt uitgebreid. Het feit dat in dit geval de voorzitter van het Genootschap zelf nog in de commissie zit is min of meer een overblijfsel uit een tijd toen hij minder overladen met bestuursfuncties door het leven ging. Het is immers niet erg wenselijk dat natuurbescherming in Limburg afhankelijk is van een klein groepje mensen dat toch al rijk bedeed is met taken binnen een of meer van de natuurverenigingen. Dat vergroot de kans dat men hier en daar steken moet laten vallen.

Daarom: als u deze zomer ondanks alle buitenlandse verlokkingen toch de natuur in Limburg verder onder de loep gaat nemen, leg uw bijzondere vondsten goed vast en geef uw bevindingen door. Minstens even belangrijk is dat u nog eens overweegt of u niet op een of andere wijze bestuurlijk actief wilt worden; het kan van wezenlijk belang blijken voor de bescherming van de laatste stukjes natuur waarmee wij de concurrentie met het buitenland moeten zien vol te houden!

TORBEN MULDER

MALMBERG-PRIJS NAAR TIM VAN DEN BROEK

Als broekie sloot Tim van den Broek zich aan bij de Herpetologische Studiegroep. Maar al snel ontwikkelde hij zich als een amateur-herpetoloog bij uitstek. Niet alleen maakte hij zich binnen de kortste keren een enorme soortenkennis eigen, maar wat bij de beheerder van het waarnemingenarchief vooral opviel was een fanatisme voor het invullen van waarnemingskaarten, dat tot nu toe niet geëvenaard is. Bij het doornemen van de kaarten bleek echter dat de actieradius van de jonge onderzoeker beperkt was en dat hij zich blijkbaar gespecialiseerd had op de Nekami-groeve. Men kreeg hierbij de indruk dat hij meer in de groeve gewoond moet hebben dan thuis en dat er voor andere bezigheden nauwelijks tijd moet zijn geweest. Dat bleek overigens inderdaad enkele jaren later toen hij besloot opfrisverlof op te nemen en klas 5 atheneum nog eens over te doen.

Zijn contacten met de beheerder van de groeve bleken echter van grote waarde. In de tijd dat geen enkele herpetoloog zich nog durfde te vertonen in de Nekami-groeve, dit in verband met de aanwijzing van de groeve tot beschermd monument in het kader van de Natuurbeschermingswet, heeft hij alleen de hem zo dierbare Geelbuikvuurpad voor uitsterven in Nederland weten te behoeden. Hij wist niet alleen goed met de dieren om te gaan, maar hij had inmiddels ook zo'n mensenkennis opgedaan dat hij de beheerder zo wist te manipuleren dat de Geelbuikvuurpad in zijn laatste biotoop behouden bleef.

Het was dan ook niet verwonderlijk dat zijn eindexamenwerkstuk voor het vak biologie geheel gewijd was aan het

dier en de plek waar hij zijn hart aan verpand had. De kwaliteit van dit werkstuk was dermate goed dat op aandrang van Jo van der Coelen, projectcoördinator van het Limburgse Atlasproject, het werkstuk werd ingezonden voor een milieuprijsvraag van uitgeverij Malmberg. De verrassing was groot toen enkele weken later het bericht van de uitgever kwam dat "De Geelbuikvuurpad in Zuid-Limburg" de prijs inderdaad in de wacht had gesleept.

Op 24 april j.l. is de prijs aan Tim van den Broek uitgereikt. Het aan de prijs verbonden geldbedrag van f 5000,— stelde hij ter beschikking aan de Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON). Deze stichting, waarvan ook de Herpetologische Studiegroep van het Genootschap deel uitmaakt, zal het geld gebruiken om de Geelbuikvuurpad in Limburg meer overlevingskansen te bieden. Concreet zal de besteding onder andere plaatsvinden in het Gerendal om bestaande biotopen op te knappen en nieuwe voortplantingspoelen aan te leggen. De voorzitter van RAVON (tevens voorzitter van het NHG) bedankte Tim voor zijn inzet en doorzettingsvermogen en bood Tim namens de Stichting en Staatsbosbeheer een poel aan die voortaan in het Gerendal onder de naam "Tim van den Broek Poel" geboekstaafd zal zijn. De bij de poel horende plaqueette werd hierbij aan Tim overhandigd.

A. LENDERS, voorzitter NHG

Nevenstaand een samenvatting van Tims werkstuk.

DE GEELBUIKVUURPAD IN ZUID-LIMBURG: VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST

De Geelbuikvuurpad is een ongeveer 5 centimeter grote pad, die in Nederland uitsluitend in Zuid-Limburg voorkomt. Het meest opvallende kenmerk van het dier is de geel met zwart gevlekte buik. Vóór 1960 was de Geelbuikvuurpad nog zeer algemeen in Zuid-Limburg. Poelen en met water gevulde karresporen in een bosrijke heuvelachtige omgeving vormden het biotoop van deze dieren. De soort is enorm achteruitgegaan, onder andere door intensivering van de landbouw en het verdwijnen van voortplantingsplaatsen. Omdat de Geelbuikvuurpad op het randje van uitsterven balanceert, heeft de regering besloten deze soort extra aandacht te geven in het Natuurbeleidsplan.

In de Nekami-groeve bij 't Rooth, waar geen insecticiden en kunstmest worden gebruikt, bevindt zich de laatste enigszins levensvatbare populatie. Deze kan alleen behouden worden door het biotoop nauwlettend in de gaten te houden. De achteruitgang van de Geelbuikvuurpad in de groeve gaat namelijk nog steeds door. Werden er in 1985 nog 117 volwassen dieren geteld, in 1990 waren er dit nog maximaal 25! Er moet voor gezorgd worden, dat geschikte voortplantingspoelen gehandhaafd blijven.

Dit houdt op de eerste plaats in dat er regelmatig nieuwe poelen op geschikte plaatsen moeten worden aangelegd. In de voorafgaande jaren is gebleken dat de voortplanting hier het meest succesvol was. De poelen die in 1988 dankzij een subsidie van het ministerie van Landbouw en Visserij zijn aangelegd, hebben een doorsnede van 6

meter en een minimale diepte van 60 centimeter. Door de concurrentie met andere waterbewoners zal de Geelbuikvuurpad op den duur in deze poelen verdwijnen. Daarom moet men ook poeltjes van een klein formaat aanleggen, zoals karresporen. Deze kunnen bijvoorbeeld gemaakt worden door met behulp van een zwaar voertuig klei de grond in te rijden, waarbij dan een gleuf moet ontstaan van zo'n 40 centimeter diepte. Tevens zou men karresporen en kleine poeltjes van beton kunnen maken. Deze houden langer water dan de met klei aangelegde poeltjes en het aantal predatoren hierin is nihil.

Voor alle poelen, zowel de oude, opgeschoonde als nieuw aangelegde, geldt uiteraard dat een goed onderhoud noodzakelijk is. Regelmatig moet de vegetatie in de poelen geheel of gedeeltelijk verwijderd worden. Het landbiotoop rond de poelen moet wor-

den open gehouden door opslag tegen te gaan. Er is dan weinig beschaduwing, hetgeen de watertemperatuur doet stijgen. Dit heeft een positieve invloed op de ontwikkeling van de eieren en larven van de Geelbuikvuurpad. Door begrazing met bijvoorbeeld schapen zou men in grote delen van de groeve een lage vegetatie kunnen handhaven.

In de groeve worden twee poelen bedreigd door vervuiling met zware metalen. Ze liggen namelijk in het bereik van de geweren van de kleiduivenschietvereniging, waardoor de bodem van de poelen bezaaid is met loden kogeltjes. Het is daarom wenselijk dat de vereniging uit het beschermde natuurgebied (!) verdwijnt, en een ander terrein krijgt toegewezen.

Het uitzetten van in terraria gekweekte larven van de Geelbuikvuurpad heeft geen succes. In 1975 werden in ver-

schillende biotopen in Zuid-Limburg maar liefst 1860 jonge padjes uitgezet. Geen enkel dier werd het jaar daarna nog waargenomen. Het heeft dus geen zin om dieren uit te zetten op plaatsen waar de oorzaken van de achteruitgang nog niet zijn weggenomen.

Het valt te hopen dat de hierboven voorgestelde maatregelen vruchten gaan afwerpen en dat de populatie Geelbuikvuurpaden weer gaat groeien. Op termijn is het dan wellicht mogelijk dat vanuit de Nekami-groeve andere geschikte terreinen herbevolkt zullen raken. Als dit niet gebeurt kunnen we deze interessante dieren aan de lijst van in Nederland uitgestorven soorten toevoegen. Dit zou ook internationaal een gevoelige klap betekenen: in België is de Geelbuikvuurpad hoogstwaarschijnlijk al verdwenen, terwijl de soort in Duitsland op de Rode lijst van bedreigde dieren voorkomt.

VERSLAG VAN HET PERIODIEK OVERLEG VAN 28 FEBRUARI 1991

De bijeenkomst werd bezocht door: het Algemeen Bestuur, de redactie, de administratie, de computerbeheergroep, de kring Maastricht, Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven, de Zoogdierenwerkgroep, de Plantenstudiegroep en de Paddestoelenwerkgroep Limburg.

Afwezig met kennisgeving: John Knoors (Zoogdierenwerkgroep), Harry van Buggenum (Herpetologische Studiegroep).

De voorzitter heet iedereen van harte welkom. Een aantal mensen geeft te kennen dat ze de stukken van het Periodiek Overleg liever op het privé-adres wensen te ontvangen. Als de stukken naar de diverse secretariaten verstuurd worden, bereiken ze vaak niet op tijd degene die het overleg wil bezoeken. Afgesproken wordt om op de presentielijst aan te geven wie de stukken in het vervolg thuis toegestuurd wil krijgen. De voorzitter gaat vervolgens over tot het agendapunt mededelingen:

- Frans Schepers en Jo van der Coelen hebben een discussiestuk opgesteld over de toekomst van het Genootschap. Binnen het Algemeen Bestuur is hierover reeds in een eerder stadium gesproken. Gezien de toenemende administratieve/secretariële werkzaamheden en de toenemende vraag naar waarnemingsgegevens van het Genootschap door derden acht het be-

stuur het wenselijk om op niet al te lange termijn te komen tot een meer professionele aanpak. De gedachten gaan hierbij uit naar een of meer betaalde krachten. In het kader van een op te richten provinciaal Groencentrum zou mogelijk e.e.a. verwezenlijkt kunnen worden.

- De stand van zaken m.b.t. het Groencentrum is als volgt. Na een reeks van gesprekken met diverse "groene instanties" heeft "De Beuk", het bureau dat de mogelijkheden om te komen tot een groencentrum onderzoekt, drie samenwerkingsvarianten geformuleerd. Deze drie opties zijn vervolgens in een tweetal studiedagen met de betrokken instanties besproken. In een nog te organiseren derde bijeenkomst zal "De Beuk" met een definitief voorstel komen. Het Algemeen Bestuur van het Genootschap zal dit voorstel t.z.t. onder ogen krijgen en besluiten of ze er wel of niet mee accoord gaat.

- De oprichting van de Stichting Natuurpublicaties Limburg is nagenoeg rond. De betrekking tussen het Genootschap en de Stichting dient nog te worden geformaliseerd. Iedere studiegroep zal t.z.t. een copie van de statuten ontvangen.

- Door een zestal Genootschapsleden is onlangs de Vissenwerkgroep opgericht. Reinier Akkermans fungeert als contactpersoon. In verband met het opdoen van de nodige ervaring op het

gebied van determinatie, vangstmethodieken, etc. wil men de grootte van de werkgroep vooralsnog beperkt houden.

- Ter vergadering worden knipselkranten uitgedeeld. Deze zijn samengesteld door Antoinette Duysters. De voorzitter verzoekt eenieder nogmaals om krantenknipsels die betrekking hebben op het Genootschap naar Antoinette te sturen.

Het verslag van het Periodiek Overleg d.d. 15 november 1990 werd ongewijzigd vastgesteld. De voorzitter richt een verzoek tot de studiegroepen om elk jaar een jaarverslag te produceren. Hiertoe is men statutair verplicht. Zo'n verslag hoeft beslist niet uitgebreid te zijn. Wellicht kan het gepubliceerd worden in het Maandblad. Elk lid krijgt zo een globaal beeld van de activiteiten van een studiegroep.

De voorzitter gaat vervolgens over tot het programma van de Genootschapsdag 1991. De secretaris geeft een toelichting op het programma. Een aantal studiegroepen zijn bereid om een posterpresentatie te verzorgen. De secretaris zal nagaan of hiertoe in het Provinciaal Centrum te Rekem mogelijkheden voor zijn. Hij zal e.e.a. met de betreffende studiegroepen kortsluiten. De richtlijnen m.b.t. de levering van Genootschapsgegevens en de regels m.b.t. de toegang tot de centrale Ge-